

Dette udvidet resumé er udgivet i det elektroniske tidsskrift

Artikler fra Trafikdage på Aalborg Universitet

(Proceedings from the Annual Transport Conference at Aalborg University)

ISSN 1603-9696

<https://journals.aau.dk/index.php/td>

Fremtidens Kollektive Trafik i Nordjylland

Signe Zittlau Østergaard (SOS@NTmail.dk), mobilitetsrådgiver hos Nordjyllands Trafikselskab
Camilla Wolder (CWO@NTmail.dk), mobilitetsrådgiver hos Nordjyllands Trafikselskab

Abstrakt

Den kollektive trafik understøtter mobilitet til bl.a. virksomheder, uddannelsessteder, turistmål og fritidsaktiviteter, og er derfor en hjørnesten for vækst og udvikling i Nordjylland - både i de tæt- og tyndtbefolkede områder. Ramebetingelserne for den kollektive trafik er dog udfordret, da især omkostningerne til den kollektive trafik er steget stødt gennem en årrække, samtidigt med at passagertallet er faldet. Det har skabt en brændende platform, der kalder på samarbejde på tværs af kommuner, region og trafikselskab, for at kunne vende udviklingen. Der er et behov for, at vi nytænker den kollektive trafik, så vi også fremover kan tilbyde mest mulig mobilitet og service for pengene.

Derfor har Nordjyllands Trafikselskab igangsat projektet 'Fremtidens Kollektive Trafik' (FKT), for at skabe bedre rammer for den regionale kollektive trafik, så den bliver mere økonomisk bæredygtig, og samtidig binder Nordjylland endnu bedre sammen. Det betyder, at vi vil indsætte flere expresbusser i den regionale kollektive trafik, forbedre knudepunkterne og sætte de fleksible produkter mere i spil. På den måde kan vi tiltrække flere kunder gennem god mobilitet i Nordjylland, indenfor den samme økonomiske ramme, for at mindske gabet mellem udgifter og indtægter.

Baggrund og formål

Tilbage i 2016 påbegyndte Nordjyllands Trafikselskab (NT) transformationen fra et traditionelt trafikselskab til et moderne mobilitetselskab. Denne transformation er i dag forankret i NT's forretningsplan 2020-2025 og NT's mobilitetsplan 2021-2024. Her er fokus især rettet mod at skabe sammenhæng på tværs af mobilitetsformer i Nordjylland, der tager udgangspunkt i nordjydernes mobilitetsbehov. NT's kerneprodukt er fortsat busser, tog og flextrafik, men vi arbejder i høj grad også med at give nordjyderne adgang til nye og alternative mobilitetsløsninger som f.eks. delecykler, løbehjul, samkørsel, m.m. Derudover har vi i NT også et skarpt fokus på at gøre stoppestederne til vigtige knudepunkter, der skal binde den traditionelle kollektive trafik sammen med de nye mobilitetsformer.

God mobilitet er mere end blot at kunne komme fra A til B, hvorfor vi løbende forbedrer vores kerneprodukt, som også omfatter selve rammerne for mobilitet. Nordjyllands Trafikselskab har et stort fokus på, at mobilitet

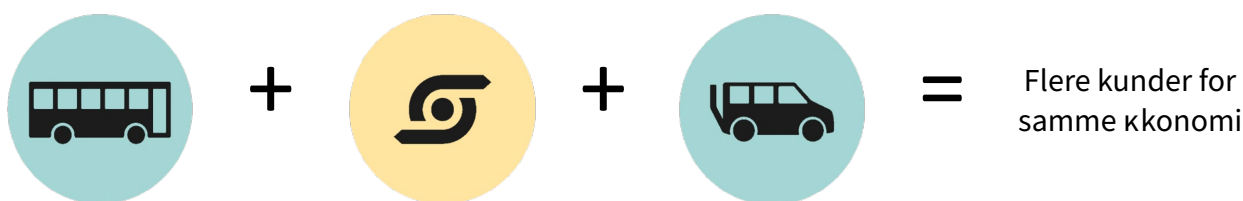
skal udvikles i samarbejde med både kunder, interessenter og samarbejdspartnere, fordi det sikrer, at vores arbejde er i tråd med gældende ønsker og behov.

Det nordjyske hovednet er ryggraden i den kollektive trafik i Nordjylland. Hovednettet består af de regionale busser og tog i Nordjylland, som bl.a. bidrager til bosætning, turisme og vækst. Derudover sikrer hovednettet, at f.eks. pendlere nemt og enkelt kan rejse sammen, når de skal frem og tilbage. Hovednettet betjener de store rejsestrømme mellem større rejsemål og byer i Nordjylland. Vi prioriterer derfor at fastholde og udbygge hovednettet af busser og tog i Nordjylland, der i samspil med lokalnettet og de fleksible og behovstyrede produkter, skal sikre at nordjyderne har adgang til kollektiv transport – uanset om det er på landet eller i byen.

På baggrund af kundeundersøgelser og tidligere erfaringer er konklusionen, at expresbusserne og vores tog, der kører efter "få stop – hurtigt frem"-princippet, kan flytte bilister over i den kollektive trafik. Dermed er ambitionen med Fremtidens Kollektive Trafik, at vi vil udvide serviceniveauet i det nordjyske hovednet, ved at udbygge betjeningen med expresbusser, som skal tiltrække flere passagerer til den kollektive trafik. Sammenhængen mellem mobilitetsformer skal desuden sikres ved at forbedre vores knudepunkter og sætte de behovstyrede mobilitetsløsninger mere i spil.

Faldende passagertal og stigende udgifter har dog udfordret den kollektive trafik i en årrække og udfordringen er ikke blevet mindre med de seneste års Coronapandemi, samt den nuværende energikrise, som har resulteret i voldsomt stigende omkostninger til driften af den kollektive trafik. Det kræver nytænkning af bl.a. strukturer og principper for den regionale kollektive trafik, hvis vi skal lykkes med at vende den negative udvikling. Derfor har NT igangsat et større projekt om en ny strategi for det nordjyske hovednet kaldet "Fremtidens Kollektive Trafik" (FKT).

Med Fremtidens Kollektive Trafik vil vi gøre den regionale del af hovednettet så attraktiv som mulig for så mange som muligt. Det gør vi bl.a. ved at indsætte flere expresbusser, forbedre vores knudepunkter og stoppesteder samt ved at optimere de fleksible produkter, så de får en større rolle i det samlede mobilitetstilbud. Ændringerne skal sikre, at vi i højere grad er tilgængelige, dér hvor kunderne er. Ambitionen med Fremtidens Kollektive Trafik er at udvikle og nytænke den kollektive trafik, så vi får mest mulig mobilitet og service til nordjyderne for pengene, og samtidig øger antallet af kunder indenfor den nuværende økonomi.

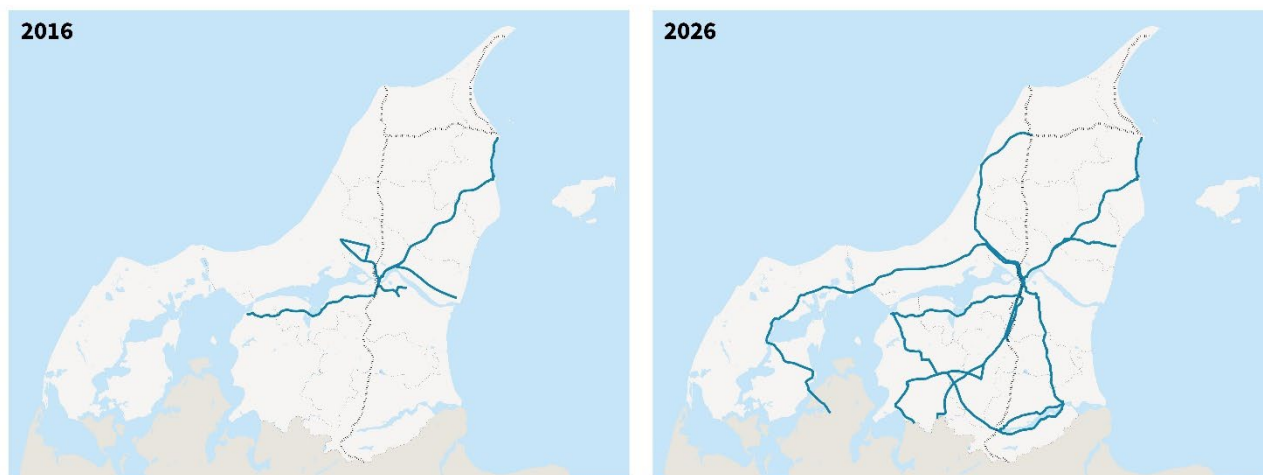

Figur 1 De tre spor i Fremtidens Kollektive Trafik: flere expresbusser, bedre knudepunkter og bedre fleksible produkter.

Det er et ambitiøst mål at øge antallet af kunder i den kollektive trafik indenfor den samme økonomiske ramme. Men udfordringerne bliver ikke mindre, hvorfor det nødvendiggør handling og samarbejde på tværs af både kommuner, region og NT. Derfor fastholder vi de gode erfaringer med vores expresbusser, som i samspil med knudepunkterne og de fleksible produkter, skal løfte det nordjyske hovednet og sikre god mobilitet til nordjyderne – uanset om man bor i tæt- eller tyndtbefolkede områder.

Fremtidens expresbusser

Med afsæt i pendlerdata er det blevet afdækket, hvor der er potentiale for at oprette eller udvide betjeningen med expresbusser i Nordjylland. Derudover er det blevet undersøgt, hvor der er et potentiale i at konvertere regionale ruter til expresbusser med kortere rejsetid og færre stop. Expressbussernes komfort er i top og scorer højt på NT's løbende kundetilfredshedsmålinger. Derfor er der et stort potentiale i at udvide grundstammen i det nordjyske hovednet med expresbusser, så de sammen med toget, tilbyder rejser med få stop, der kører jævnlige mellem de større byer i Nordjylland.

Figur 2 Udviklingen af det nordjyske hovednet fra år 2016 til 2026.

Fremtidens Kollektive Trafik vil dermed i løbet af årene 2024 til 2026 udbygge expresbusnettet til flere geografiske områder, der er udvalgt på baggrund af flere større analyser af bl.a. pendlerdata og rejsestrømme. På figur 2 ses hvordan udbygningen af det nordjyske hovednet kommer til at se ud fra 2026 når projektet afsluttes og overgår til drift.

Expressbusserne vil få flere afgang i form af halvtimesdrift i myldretiden om morgenen og eftermiddag og timesdrift på øvrige tidspunkter – både på hverdage og i weekenden. Det øvrige net består af regional- og lokalruter, der understøtter expresbusruterne og kan fungere som til- og frabringertrafik. For at sikre, at alle nordjyder har adgang til den kollektive trafik, skal de fleksible produkter ligeledes spille en større rolle som til- og frabringertransport, sammen med andre mobilitetsformer som f.eks. samkørsel, cykler og løbehjul. Det er dermed også vigtigt, at knudepunkterne er indrettet på en måde, som integrerer muligheden for gode skift mellem forskellige mobilitetsformer.

Bedre knudepunkter

Uanset om knudepunktet er et stoppested, en busterminal eller en togstation, er det kundens indgang til den kollektive trafik. Derfor indgår der en handlingsplan i Fremtidens Kollektive Trafik, som skal opgradere eksisterende knudepunkter og etablere nye knudepunkter på expresbusnettet. Knudepunkterne skal følge et fælles designkoncept, så de har et ensartet udtryk. Det skal bl.a. sikre en høj standard og vil give genkendelighed på expresbusnettet, så det er nemt for kunderne at orientere sig, uanset hvor i Nordjylland man rejser. Knudepunkterne har derfor betydning for, hvordan den samlede rejse opleves, hvorfor knudepunkterne skal

kunne mere, end blot at være et sted hvor man venter. Derfor er der fokus på, at knudepunkterne også skal være et trygt sted at opholde sig med god og relevant information.

Derudover fokuserer vi på at aktivere knudepunkterne, så de bliver en integreret del af den lokale kontekst og rum – om det er ude ved en større hovedvej eller i et mindre bysamfund. Derfor analyserer vi knudepunkterne bl.a. med fokus på at sikre tilgængelighed og orienterbarhed, samt hvordan der kan laves tryghedsforbedrende tiltag og faciliteter. Målet er netop at skabe gode og trygge rammer for vores kunder, hvor ventetiden ligeledes kan udnyttes effektivt.

I forbindelse med at Fremtidens Kollektive Trafik bliver implementeret, vil Nordjyllands Trafikselskab få et større ansvar for at vedligeholde knudepunkterne på expresbusnettet. På den måde sikrer vi, at knudepunkter fremstår ordentlige og vedligeholdte på tværs af hele Nordjylland, og at rammer omkring den kollektive trafik samt helhedsoplevelsen er i top.

Bedre fleksible produkter

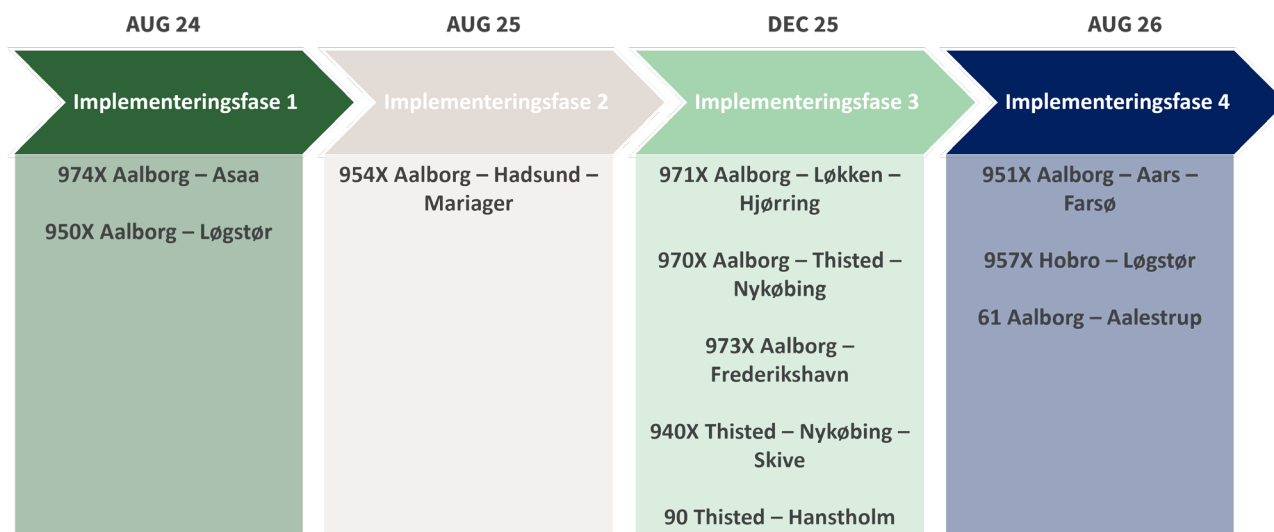
Behovet for fleksible produkter i den kollektive trafik er større end nogensinde før. Vi gør derfor op med silotænkningen på området, for at skabe et mere ensartet og sammenhængende transporttilbud, der giver en løsning for alle kunder uanset behov og geografi. I forbindelse med at forbedre de fleksible produkter, er der taget udgangspunkt i kundernes behov. De åbne og fleksible mobilitetsløsninger, Flextur og Plustur, skal være let og enkelt for kunderne at bestille og samtidig være nemt at gennemskue, hvordan man som kunde anvender dem.

De fleksible mobilitetsløsninger bidrager til at gøre den kollektive trafik mere attraktiv, samtidig med at der kun køres, når der er et reelt behov. Især Plustur får en afgørende rolle ift. at kunne tilbyde alle nordjyder adgang til det nordjyske hovednet, når Fremtidens Kollektive Trafik bliver udrullet. Hvis der er for langt til knudepunktet, kan kunderne bestille en Plustur, som til- eller frabringersløsning mellem en adresse og et knudepunkt. På den måde får nordjyderne mulighed for at bruge den kollektive trafik, uanset hvor man bor, og bliver på den måde langt mere fleksibelt og behovstyret. Derudover vil Flextur understøtte kørsel af kunder, som ikke kan eller ønsker at benytte bus eller tog. Flextur bestilles mellem to adresser og køres til en høj eller lav kilometertakst.

De fleksible produkter og busserne i lokalnettet skal understøtte og komplementere hovednettet, så de tre i forening danner et fintmasket net af muligheder for at komme fra A til B med kollektiv transport. Kendskabsgraden til de fleksible produkter har dog ikke været særlig udbredt, hvorfor det kræver en stor kommunikationsindsats at formidle mulighederne til nordjyderne. Det er noget vi i Nordjyllands Trafikselskab har lagt stor vægt på i de seneste år, hvorfor vi kan se at kendskabsgraden øges løbende. Med Fremtidens Kollektive Trafik bliver det helt essentielt, at vi gør en ekstra stort kommunikationsindsats, da flere geografiske områder i Nordjylland, bliver afhængige af at skulle bruge de fleksible mobilitetsløsninger, for at kunne rejse med kollektiv transport.

Implementering

Fremtidens Kollektive Trafik har været i høring og blev godkendt i den nordjyske borgmesterkreds den 21. april 2023, hvormed vi nu er i gang med at implementere projektet gennem fire faser fra år 2024 – 2026. På figur 3 ses de fire implementeringsfaser og hvilke korridorer der er omfattet.

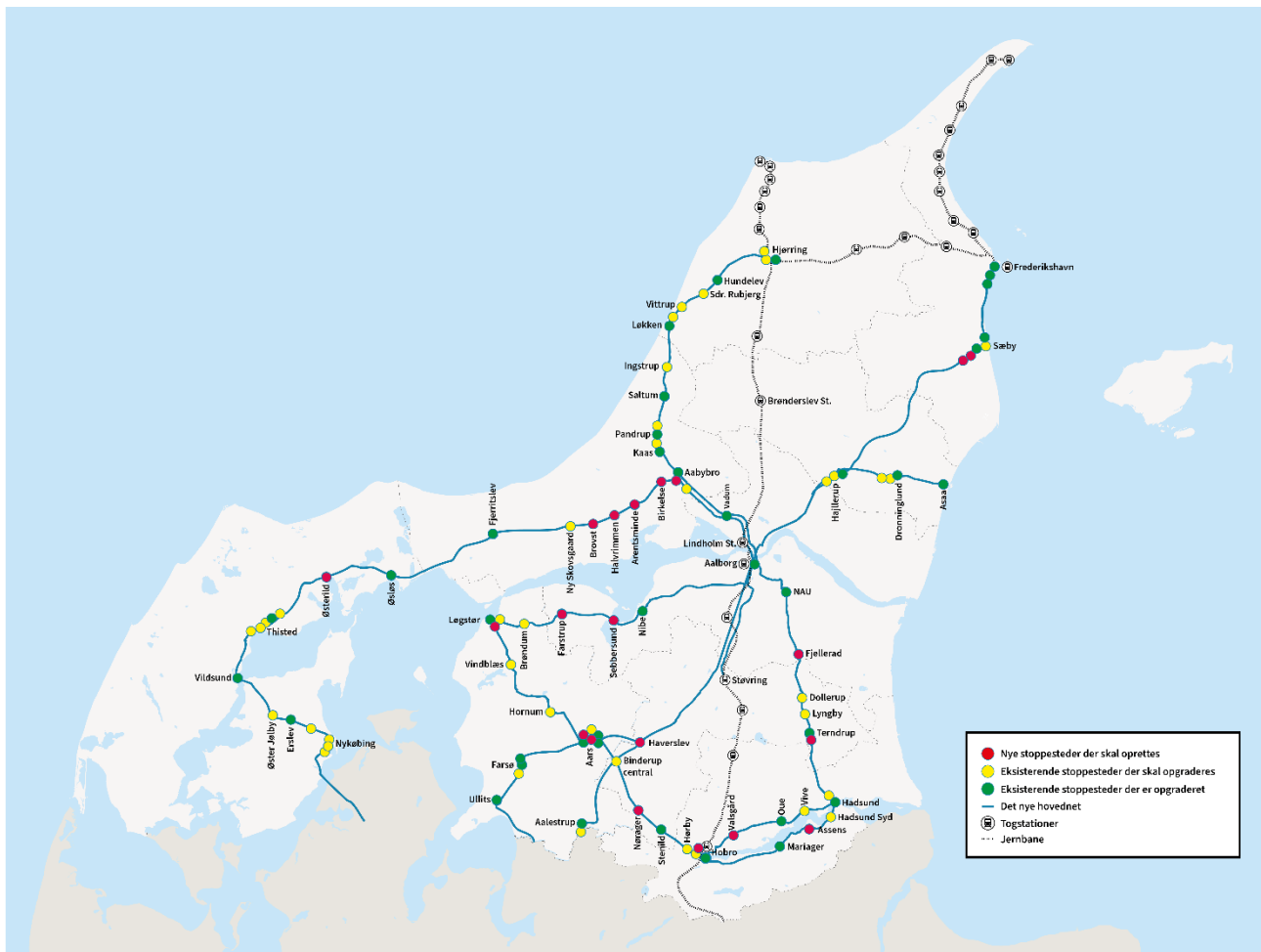

Figur 3 Implementeringsfaserne for Fremtidens Kollektive Trafik

Implementeringen består af de tre overordnede spor:

- 1) Flere expresbusser
- 2) Bedre knudepunkter
- 3) Bedre fleksible produkter

Projektet får tilskud fra Trafikstyrelsens "Pulje til bedre busfremkommelighed 2022-2023", for at komme i mål med etablering og opgradering af knudepunkter på expresbusnettet. Sammen med de nordjyske kommuner og Vejdirektoratet er vi dermed i gang med at kvalificere planen for etablering af nye knudepunkter og opgradering af de eksisterende knudepunkter på expresbusnettet, så knudepunkterne står klar i hhv. august 2024, august 2025, december 2025 og august 2026. På figur 4 ses en oversigt for knudepunkter på expresbusnettet, der er kategoriseret efter rød, gul eller grøn ift. om det er nye knudepunkter (rød), eksisterende knudepunkter der skal opgraderes (gul) eller eksisterende knudepunkter der har den ønskede standard (grøn), som projektet har fastlagt for knudepunkter på expresbusnettet.

Figur 4 Knudepunkterne på expresbusnettet er kategoriseret som grøn, gul eller rød.

Løbende som Fremtidens Kollektive Trafik bliver implementeret, etableres også nye betjeningsområder og knudepunkter for Plustur, således expresbusnettet kobles på Plustur-løsningen, i de områder hvor Plustur ikke er koblet på i dag. Det skal sikre, at vores kunder vil kunne bestille en Plustur, såfremt der ikke er andre muligheder med kollektiv transport. Derudover bliver Plustur tilknyttet natbusser og -tog, så alle afgange i døgnet kan suppleres med Plustur. Det samme gør sig gældende med Flextur, hvor vi udvider betjenings-tidsrummet til døgn drift fra august 2024, så vi sikrer en forsyningsikkerhed for mobilitet i Nordjylland hele døgnet rundt.

En anden vigtig del af implementeringen omhandler både involvering og kommunikation med interessenter, samt information og markedsføring til nordjyderne. Dette prioriterer vi i høj grad løbende som implementeringsfaserne bliver udrullet.